

SỔ TAY KHÁM PHÁ LỊCH SỬ & ĐỊA LÍ 4

Bài 1: Làm quen với phương tiện
học tập môn Lịch sử và Địa lí

Trường:

Lớp:

Họ và tên:

Năm học:

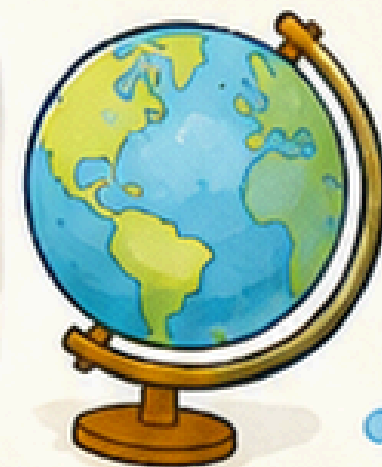

DÒNG THỜI GIAN

Bài 1: Làm quen với phương tiện học tập môn Lịch sử và Địa lí

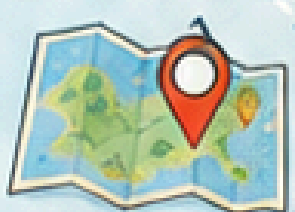
Em sẽ học được gì?

Mục tiêu bài học

1. Kể được tên một số phương tiện hỗ trợ học tập môn Lịch sử và Địa lí: bản đồ, lược đồ, biểu đồ, bảng số liệu, tranh ảnh, hiện vật, trục thời gian,...
2. Sử dụng được một số phương tiện môn học vào học tập môn Lịch sử và Địa lí.

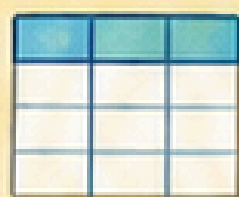
Bản đồ

Lược đồ

Bảng số liệu

Phương tiện học tập môn Lịch sử và Địa lí

Biểu đồ

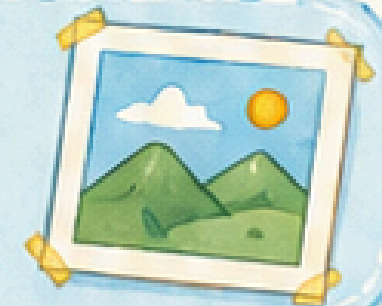
Trục thời gian

Hiện vật

Tranh ảnh

Em tự đánh dấu

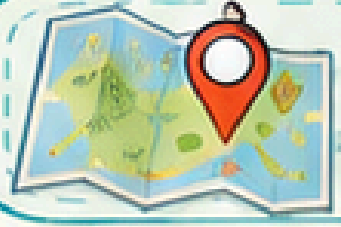
- ☐ Em đã biết bản đồ
- ☐ Em đã biết biểu đồ
- ☐ Em muốn tìm hiểu thêm về trục thời gian
- ☐ Em muốn học cách đọc lược đồ

Bài 1: Làm quen với phương tiện học tập môn Lịch sử và Địa lí

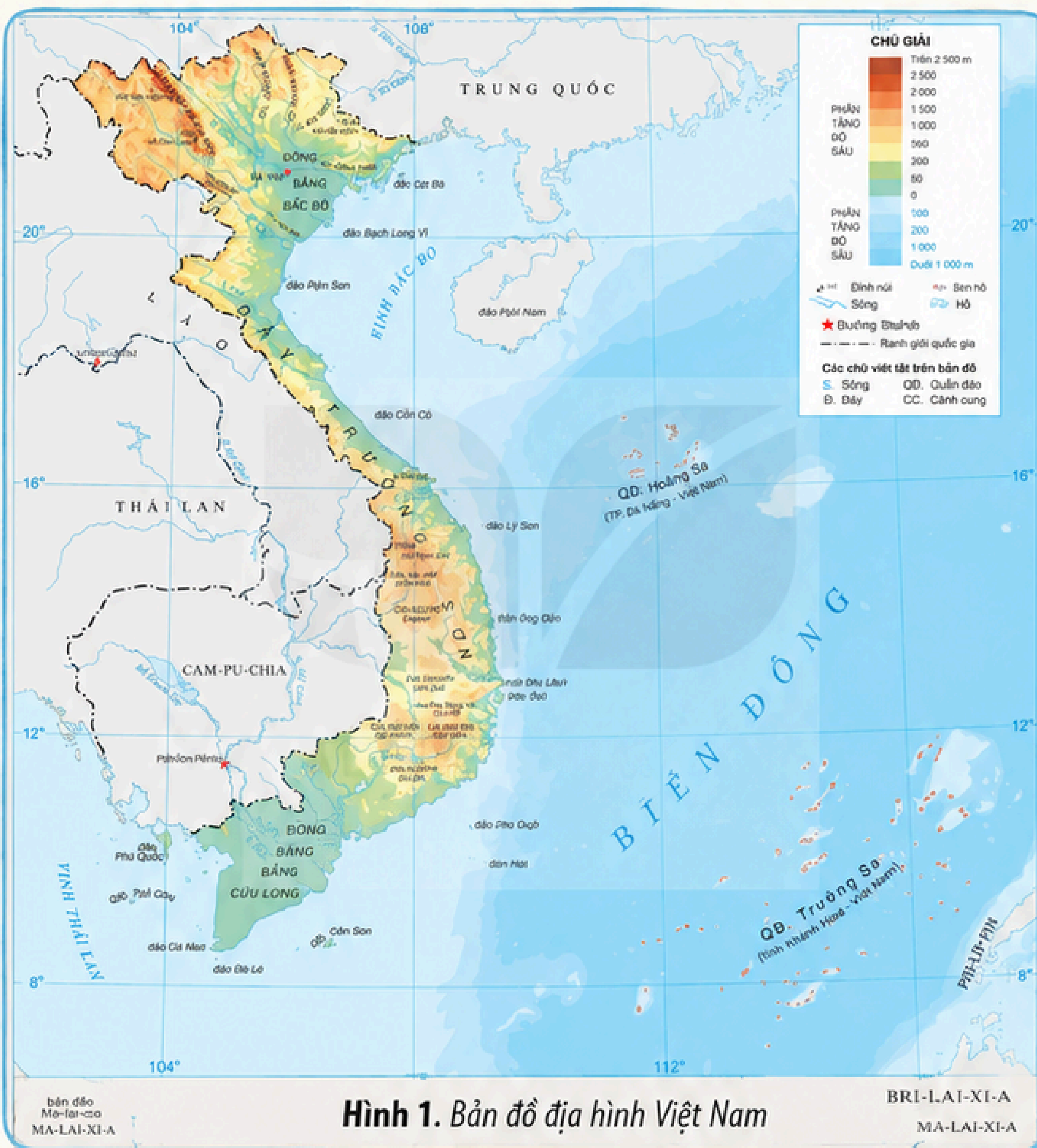
Bản đồ

Quan sát hình, em nhận ra đây là phương tiện học tập gì?

Bản đồ là hình vẽ thu nhỏ một khu vực hay toàn bộ bề mặt Trái Đất theo một tỉ lệ nhất định.

Em quan sát và ghi nhớ

Đọc tên bản đồ.

Xem chú giải để biết các kí hiệu.

Tìm một nơi có độ cao trên 1 500 m.

Bản đồ giúp em biết vị trí, phạm vi, đặc điểm địa lí của một khu vực.

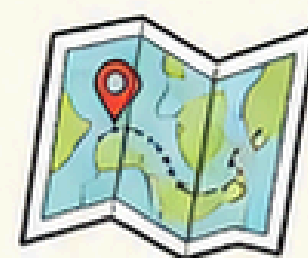

Tên bản đồ:

Một thông tin em đọc được từ chú giải:

Một nơi có độ cao trên 1 500 m:

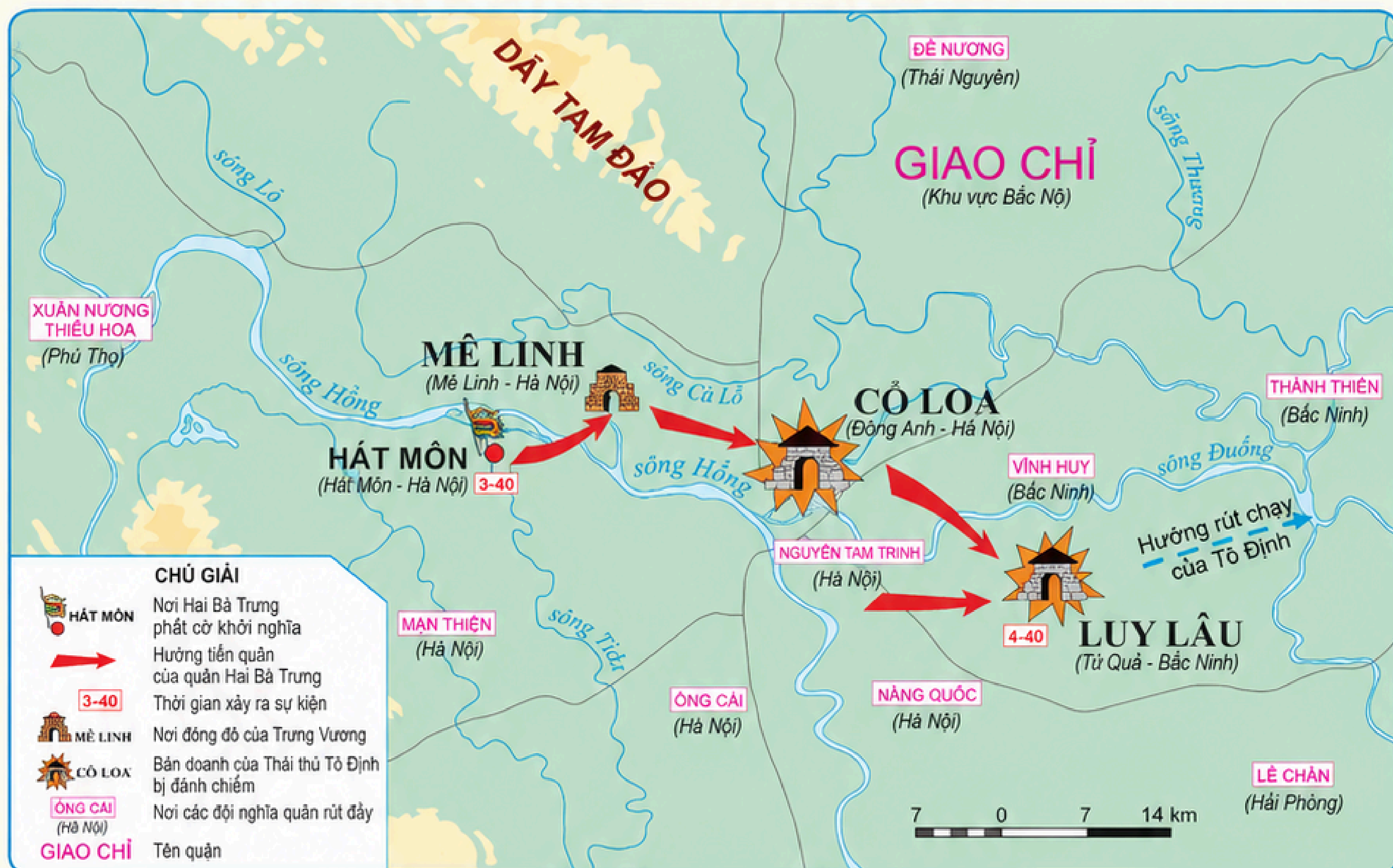

Lược đồ và cách sử dụng bản đồ, lược đồ

Lược đồ là hình vẽ thu nhỏ một khu vực theo một tỉ lệ nhất định, có nội dung giản lược hơn bản đồ.

▲ Hình 2. Lược đồ khởi nghĩa Hai Bà Trưng năm 40

Em hãy chỉ hướng tiến quân của quân Hai Bà Trưng trên lược đồ.

LUYỆN TẬP

Bước 1: Đọc

Bước 2: Xem

Bước 3: Tìm

Bản đồ và lược đồ khác nhau ở điểm nào?

Các bước sử dụng bản đồ, lược đồ

- 1** Bước 1: Đọc tên bản đồ, lược đồ để biết phương tiện thể hiện nội dung gì.
- 2** Bước 2: Xem chú giải để biết kí hiệu của các đối tượng lịch sử hoặc địa lí.
- 3** Bước 3: Tìm đối tượng lịch sử hoặc địa lí dựa vào kí hiệu.

Lược đồ thường đơn giản hơn bản đồ, giúp em theo dõi sự kiện hoặc một khu vực cụ thể dễ hơn.

Bảng số liệu

Bảng số liệu là tập hợp các số liệu về các đối tượng được sắp xếp một cách khoa học.

- Đọc bảng diện tích và số dân của một số tỉnh, thành phố nước ta năm 2024.
- Cho biết tỉnh hoặc thành phố nào có diện tích lớn nhất.

Bảng diện tích và số dân của một số tỉnh, thành phố nước ta năm 2024

STT	Tỉnh, thành phố	Diện tích (km ²)	Số dân (nghìn người)
1	Hà Nội	3 360	8 718
2	Đà Nẵng	11 860	2 820
3	Lâm Đồng	24 233	3 324
4	Thành phố Hồ Chí Minh	6 773	13 609
5	Cần Thơ	6 361	3 207

(Nguồn: Niên giám thống kê Việt Nam 2024, Cục Thống kê năm 2025)

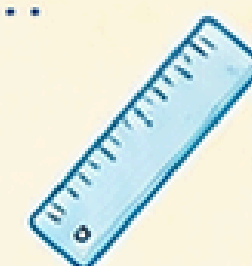

- ★ Từ bảng số liệu, em có thể so sánh và rút ra nhận xét.
- ★ Lâm Đồng có diện tích lớn nhất trong bảng.
- ★ Thành phố Hồ Chí Minh có số dân lớn nhất trong bảng.

Tỉnh/thành phố có diện tích lớn nhất:

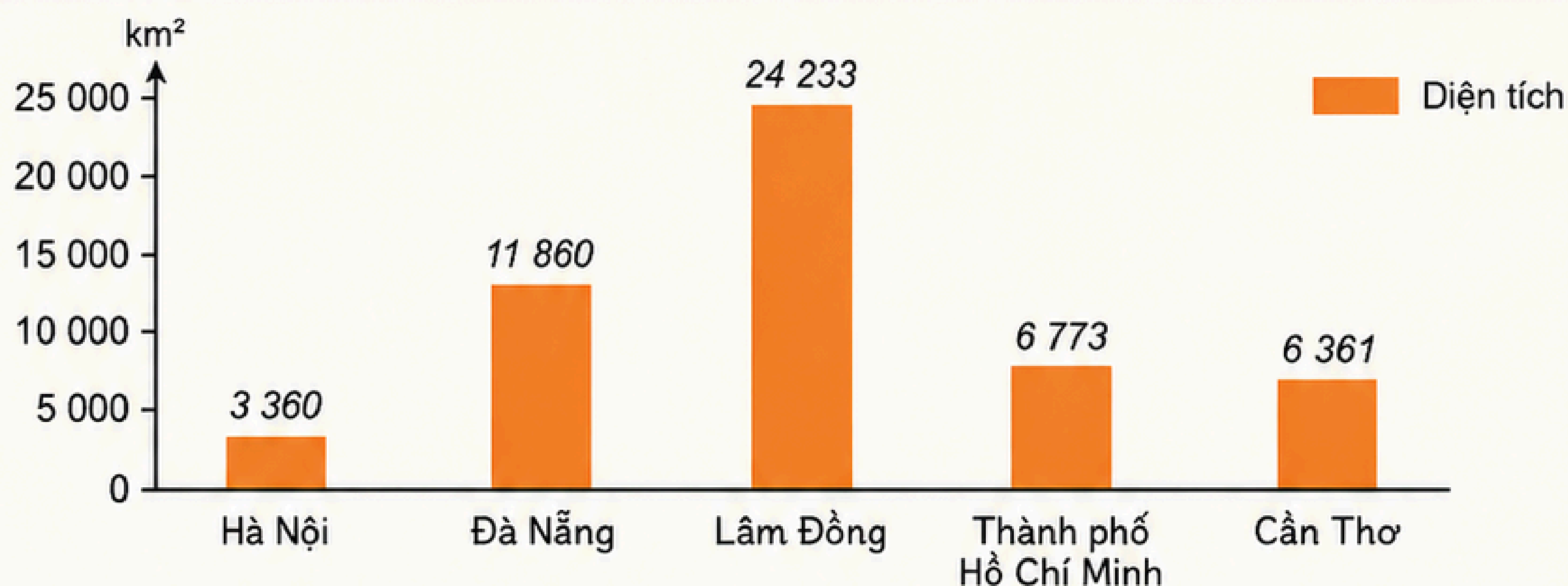
Tỉnh/thành phố có số dân lớn nhất:

Biểu đồ và trục thời gian

Phần A. Biểu đồ

Biểu đồ là hình vẽ thể hiện trực quan các số liệu.

Hình 4. Biểu đồ diện tích của một số tỉnh, thành phố nước ta năm 2024

Nhìn biểu đồ, em dễ thấy Lâm Đồng có cột cao nhất.

Phần B. Trục thời gian

Trục thời gian là một đường thẳng thể hiện chuỗi các sự kiện lịch sử theo trình tự thời gian.

Hình 5. Trục thời gian thể hiện một số sự kiện tiêu biểu của lịch sử Việt Nam từ năm 1945 đến năm 1975

Các bước sử dụng bảng số liệu, biểu đồ, trục thời gian

- ★ Bước 1: Đọc tên bảng số liệu, biểu đồ, trục thời gian để biết nội dung.
- ★ Bước 2: Đọc nội dung các cột, hàng, chú giải hoặc các sự kiện trên trục thời gian.
- ★ Bước 3: Tìm số liệu hoặc mô tả nội dung cụ thể theo yêu cầu của bài học.

Sự kiện năm 1954:

Sự kiện năm 1975:

Trên biểu đồ, địa phương có diện tích lớn nhất:

Hiện vật và tranh ảnh

Phần A. Hiện vật

Hiện vật lịch sử là những di tích, đồ vật,... trong quá khứ của con người còn được lưu giữ đến ngày nay.

Hình 7. Mũi tên đồng Cổ Loa

Phần B. Tranh ảnh

Tranh ảnh lịch sử, địa lí là những hình ảnh được vẽ hoặc chụp về các nhân vật, địa điểm, hiện vật, sự kiện lịch sử, đối tượng địa lí gắn với không gian cụ thể,...

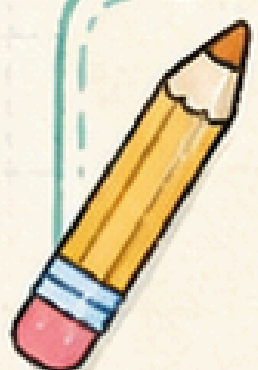

Hình 8. Cánh đồng Phong Nậm (tỉnh Cao Bằng)

Các bước sử dụng hiện vật, tranh ảnh

- 1** Bước 1: Đọc tên hiện vật, tranh ảnh.
- 2** Bước 2: Quan sát và mô tả những đối tượng lịch sử hoặc địa lí được giới thiệu.
- 3** Bước 3: Nhận xét về các đối tượng đó theo yêu cầu bài học.

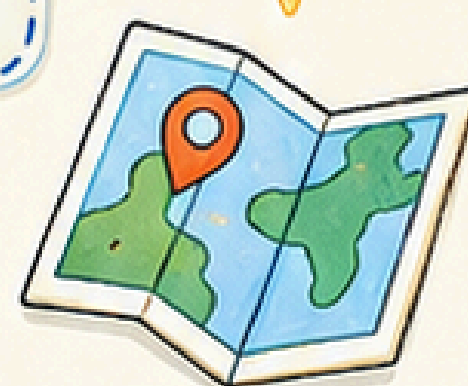

Mũi tên đồng Cổ Loa:

Cảnh đồng Phong Nậm:

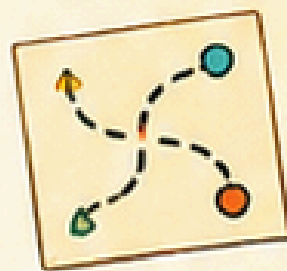
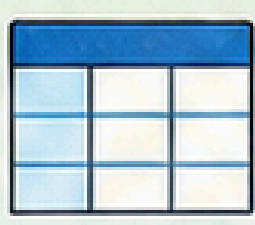
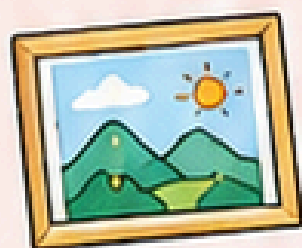
Em thích xem: ☐ Hiện vật ☐ Tranh ảnh

Vì sao?

Bảng tổng hợp phương tiện học tập môn **Lịch sử** và **Địa lí**

Phương tiện	Giúp em biết gì?	Cách đọc nhanh
 Bản đồ	Vị trí, phạm vi, đặc điểm địa lí	Đọc tên, xem chú giải, tìm đối tượng
 Lược đồ	Sự kiện, khu vực cụ thể, đường đi, hướng tiến quân	Đọc tên, xem chú giải, tìm đối tượng
 Bảng số liệu	Các con số, so sánh số liệu	Đọc tên, đọc cột hàng, tìm số liệu
 Biểu đồ	Thể hiện trực quan số liệu	Đọc tên, xem cột hoặc chú giải, nhận xét
 Trục thời gian	Trình tự các sự kiện lịch sử	Đọc tên, xem mốc thời gian, nêu sự kiện
 Hiện vật	Dấu tích, đồ vật từ quá khứ	Đọc tên, quan sát, nhận xét
 Tranh ảnh	Hình ảnh về người, vật, nơi chốn, sự kiện	Đọc tên, quan sát, mô tả

Em tự đánh dấu

- ☐ Em đã biết phân biệt bản đồ và lược đồ
- ☐ Em đã biết đọc bảng số liệu
- ☐ Em đã biết xem trục thời gian
- ☐ Em đã biết quan sát hiện vật, tranh ảnh

Luyện tập 1

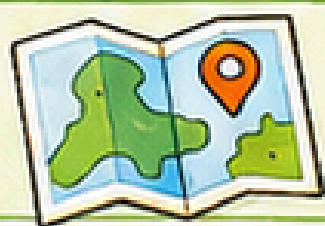
Hoạt động 1

Vẽ sơ đồ tư duy thể hiện một số phương tiện học tập môn Lịch sử và Địa lí.

Hoạt động 2

Nối phương tiện với công dụng thích hợp.

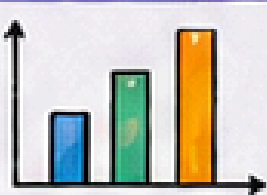
1. Bản đồ

à. biết vị trí địa lí

2. Trục thời gian

b. biết trình tự sự kiện

3. Biểu đồ

c. quan sát số liệu trực quan

4. Hiện vật

d. tìm hiểu dấu tích quá khứ

Luyện tập 2 và vận dụng

Phần A. Luyện tập 2

Tìm trong SGK Lịch sử và Địa lí 4 ví dụ về các phương tiện học tập môn học.

Bản đồ:	Ví dụ 1	Ví dụ 2
Lược đồ:	Ví dụ 1	Ví dụ 2
Bảng số liệu:	Ví dụ 1	Ví dụ 2
Tranh ảnh:	Ví dụ 1	Ví dụ 2
Trực thời gian:	Ví dụ 1	Ví dụ 2
Hiện vật:	Ví dụ 1	Ví dụ 2

Phần B. Vận dụng

Hãy cùng bạn thực hành sử dụng một phương tiện học tập môn Lịch sử và Địa lí.

 Em chọn phương tiện:

 Em dùng để tìm hiểu nội dung:

 Em đã làm theo các bước nào?

 Kết quả em tìm được:

Kiểm tra nhanh Bài 1

- 1 Bản đồ là gì?
.....
.....
- 2 Lược đồ khác bản đồ ở điểm nào?
.....
.....
- 3 Khi sử dụng bản đồ, lược đồ em cần làm bước nào trước tiên?
.....
.....
- 4 Bảng số liệu dùng để làm gì?
.....
.....
- 5 Biểu đồ giúp em quan sát điều gì?
.....
.....
- 6 Trục thời gian dùng để thể hiện điều gì?
.....
.....
- 7 Hiện vật lịch sử là gì?
.....
.....
- 8 Nêu tên 3 phương tiện học tập môn Lịch sử và Địa lí mà em đã học.
.....
.....

Tự đánh giá

☐ Em đã hiểu bài

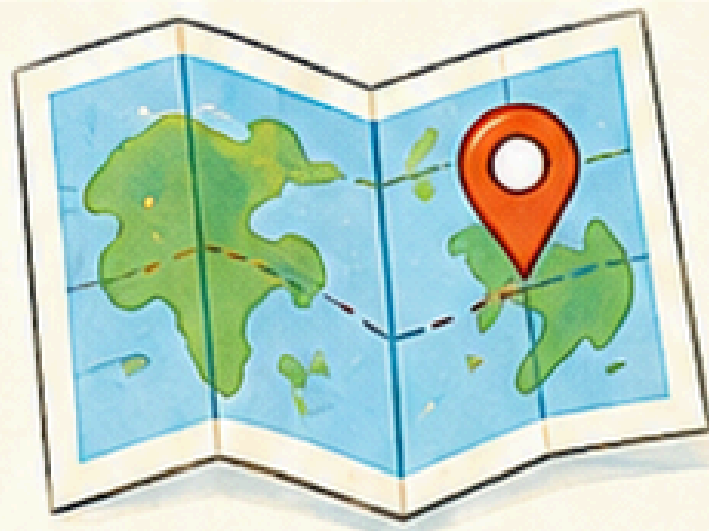
☐ Em cần xem lại bản đồ, lược đồ

☐ Em cần luyện thêm bảng số liệu, biểu đồ

EM ĐÃ BIẾT CÁCH HỌC MÔN LỊCH SỬ VÀ ĐỊA LÍ

- ☐ Em biết đọc tên bản đồ, lược đồ.
- ☐ Em biết xem chú giải.
- ☐ Em biết đọc bảng số liệu, biểu đồ.
- ☐ Em biết theo dõi trục thời gian.
- ☐ Em biết quan sát hiện vật, tranh ảnh.
- ☐ Em đã sẵn sàng học các bài tiếp theo.

Biết dùng đúng phương tiện học tập
sẽ giúp em học Lịch sử và Địa lí
dễ hơn, thú vị hơn.